

POSTANOWIENIE

24 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Beata Janiszewska

na posiedzeniu niejawnym 24 marca 2026 r. w Warszawie
w sprawie ze skargi M.M. o stwierdzenie niezgodności z prawem
prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z 30 maja 2022 r., I ACa 1342/21,
wydanego w sprawie z powództwa M.M.
przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Rejonowego dla Krakowa-Nowej
Huty w Krakowie
o zapłatę,
w przedmiocie wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu,

**przyznaje i nakazuje wypłacić ze środków Skarbu Państwa -
Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokata D.M. kwotę
4050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych, powiększoną o należny
podatek VAT, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej
udzielonej z urzędu skarżącemu M.M.**

[J.T.]

UZASADNIENIE

Pełnomocnik z urzędu (adwokat) działający za powoda M.M. w sprawie o zapłatę przeciwko Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Rejonowego dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie wniósł o uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 24 marca 2026 r., I CNP 85/24, wydanego w przedmiocie wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu. Wspomnianym postanowieniem Sąd Najwyższy przyznał wnioskodawcy ze środków Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 4050 zł powiększoną o należny podatek VAT tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Orzeczenie to zapadło na skutek wniosku (oznaczonego jako „Wniosek o uzupełnienie orzeczenia”) datowanego na 27 lutego 2026 r., a złożonego po tym, jak postanowieniem z 19 grudnia 2025 r. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania wniesionej przez powoda skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku. W orzeczeniu tym nie zawarto rozstrzygnięcia o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej dla pełnomocnika reprezentującego powoda z urzędu, gdyż, jak wyjaśniono w uzasadnieniu postanowienia, nie zgłoszono w tym przedmiocie prawidłowego wniosku. Pełnomocnik nie złożył bowiem oświadczenia, o którym mowa w § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przed przejściem do wyjaśnienia *meritum* rozstrzygnięcia z 24 marca 2026 r. należało odnieść się do dwóch kwestii wstępnych.

Po pierwsze, wnioskodawca nie mógł wnosić, w sposób wiążący dla Sądu, o uzasadnienie postanowienia z 24 marca 2026 r. Orzeczenie to jest bowiem niezaskarżalne, a zatem zasadniczo nie podlega uzasadnieniu, co wprost wynika z art. 357 § 1 zd. 1 k.p.c. Zaistniały w sprawie układ zdarzeń przemawia jednak za sporządzeniem uzasadnienia w celu zilustrowania zasad wynagradzania

pełnomocników działających z urzędu. Działanie to jest przy tym zgodne z ustrojową rolą Sądu Najwyższego (art. 1 pkt 1 lit. a u.s.n.) oraz generalną zasadą publikacji motywów orzeczeń wydawanych przez ten Sąd (art. 8 zd. 1 u.s.n.).

Po drugie, postanowienie z 24 marca 2026 r. – wbrew intencjom wnioskodawcy wyrażonym we wniosku z 27 lutego 2026 r. – nie stanowiło uzupełnienia orzeczenia z 19 grudnia 2025 r. Pierwotnie wydane postanowienie nie było bowiem dotknięte uchybieniem, o którym mowa w art. 351 § 1 k.p.c. Brak rozstrzygnięcia o wynagrodzeniu pełnomocnika z urzędu był celowy, a jego motywy (czyli niezłożenie prawidłowego wniosku w tym przedmiocie) zostały omówione w uzasadnieniu wspomnianego ostatnio postanowienia.

W związku z powyższym pismo z 27 lutego 2026 r. zostało potraktowane jako zawierające zgłoszony po raz pierwszy prawidłowy (kompletny) wniosek o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej pełnomocnikowi reprezentującemu skarżącego z urzędu. Podlegał on przy tym uwzględnieniu, gdyż wnioskodawca sporządził i wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, a wynik sprawy (odmowa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania) nie uzasadniał zasądzenia kosztów od strony przeciwnej.

Bez znaczenia dla konieczności uwzględnienia wniosku było przy tym to, że został on zgłoszony już po prawomocnym zakończeniu postępowania ze skargi, o której mowa w art. 424¹ § 1 k.p.c. Wynagrodzenie pełnomocnika reprezentującego stronę (w postępowaniu nieprocesowym – uczestnika) z urzędu nie stanowi bowiem, ściśle rzecz biorąc, kosztów procesu w rozumieniu art. 98 § 1 k.p.c., a zatem roszczenie o przyznanie tego wynagrodzenia nie wygasa na zasadzie określonej w art. 109 § 1 k.p.c.

Do wygaśnięcia takiego doszłoby tylko w sytuacji, w której strona reprezentowana przez pełnomocnika z urzędu, jako wygrywająca sprawę, miałaby roszczenie o zwrot kosztów procesu od strony przeciwnej, na zasadzie wyrażonej w art. 98 § 1 k.p.c. – lecz nie złożyła wcześniej wniosku o zasądzenie kosztów od przeciwnika procesowego, wskutek czego roszczenie o zwrot tych kosztów wygasło. Wprowadzie bowiem § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki

samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu przewiduje subsydiarną odpowiedzialność Skarbu Państwa za koszty nieopłaconej pomocy prawnej w sytuacji zasądzenia kosztów procesu od drugiej strony, jednak warunkiem tej odpowiedzialności jest wykazanie bezskuteczności egzekucji zasądzonych kosztów. Jeśli więc takie zasądzenie nie nastąpiłoby z powodu niezłożenia przez pełnomocnika z urzędu stosownego wniosku, to – wobec niemożliwości uzyskania kosztów od drugiej strony (z uwagi skutki działania art. 109 § 1 k.p.c.) – pełnomocnik ten utraciłby również możliwość wnioskowania o te koszty od Skarbu Państwa. Przypadek ten jest jednak odmienny od zaistniałego w sprawie.

Jest wprawdzie ze wszech miar pożądanе, by wniosek w tym przedmiocie był zgłaszany możliwie wcześniej (*in casu* prawidłowe złożenie go już w skardze sprawiłoby, że kwestia tego wynagrodzenia zostałaby zamknięta już w grudniu 2025 r.), jednak żaden przepis nie pozbawia pełnomocnika działającego z urzędu prawa do wynagrodzenia od Skarbu Państwa tylko dlatego, że nie złożył on wniosku o jego przyznanie w toku sprawy. Przeciwnie, jest oczywiste, że praca wykonywana przez pełnomocników obowiązkowo (i nie na zasadach rynkowych) zasadniczo powinna zostać wynagrodzona – chyba że z jakichś względów zdecydują się oni na nieskładanie wniosku w tym przedmiocie, względnie wniosek podlegać będzie oddaleniu z uwagi na brak rzeczywistej pomocy prawnej (zob. postanowienie SN z 8 września 2022 r., III CZ 215/22).

Za możliwością przyznania kosztów nieopłaconej pomocy prawnej już po wydaniu orzeczenia co do istoty sprawy przemawia także § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (i podobnie wcześniejszych rozporządzeń). Stanowi on bowiem, że wniosek o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej zawiera oświadczenie, że opłata nie została zapłacona w całości lub w części. Teoretycznie niewykluczone jest bowiem oczekiwanie przez pełnomocnika na pokrycie wspomnianej opłaty np. przez samą stronę (a nie ze środków publicznych) aż do zakończenia toku postępowania.

W związku z powyższym zawarty w piśmie z 27 lutego 2026 r. wniosek nie był spóźniony i podlegał rozpoznaniu. O wysokości opłaty orzeczono z kolei na podstawie § 8 pkt 6 w zw. z § 16 ust. 5 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, stosując aktualne stawki opłat na podstawie § 24 tegoż rozporządzenia.

Beata Janiszewska

[J.T.]

[a.ł]